

Javaslat
a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételhez

TEPERTŐS POGÁCSA LEKVÁROS PAPUCCSAL

Készítette:

Név

Tóthné Gácsi Anna

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslattevő (személy, intézmény, szervezet, vállalkozás) neve:
Tóthné Gácsi Anna

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó adatai:

Név: Tóthné Gácsi Anna
Levelezési cím: Kunszentmárton, Krúdy Gyula utca 5.
Telefonszám: 06 56 462 477; 06 20 9682013
E-mail cím: -

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. a nemzeti érték megnevezése

TEPERTŐS POGÁCSA LEKVÁROS PAPUCCSAL

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték föllelhetőségének helye:

Főként hazánk sertéstenyésztő területeihez kötődik hagyománya.

4. Értéktár megnevezése

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

TEPERTŐS POGÁCSA TEPERTŐS LEKVÁROS PAPUCCSAL

A sertéstenyésztő vidék egyik jellegzetes és igen kedvelt téli étele volt, s ma is népszerű a tepertős pogácsa lekváros papuccsal párosítva vidékünkön. Születése tehát a paraszti életmódhoz kötődik. Benne rejtőzik az ünnepek, a közösségek, az ételek tisztelete, a szükség diktálta takarékos élet, a „mindenből a legtöbbet, legjobbat kihozni” törekvés. A disznóvágást követő időszakban, a téli ünnepeken kerülhetett asztalra. Elkészítéséhez zsiradékként a hájas, zsíros részekből, az oldalszalonnákról levagdalt szélekből sütött tepertő töredékes részét használták fel megdarálva.

A tepertős pogácsa minősítette, és minősíti ma is a háziasszonyt vagy a cukrászt. Tökéletes íze mellett magas legyen, könnyű, hogy szinte elröpüljön.

A sós tepertős pogácsa idősebb, mint édes-sós „kishúga”, a lekváros papucs, és nem is mindenhol járnak együtt úgy, mint nálunk, Kunszentmártonban. Jászapátiról ide települt

őseink hozták magukkal a kelt, darált tepertővel megkent, majd háromszor hajtogatott, s utána mindig ½ óráig pihentetett tésztából sült tepertős pogácsa ismeretét. Nálunk „tökéletesítették” – kiegészítve a lekváros papucssal.

A pogácsát kísérő lekváros papucs tehát már Kunszentmártonban születhetett. Az apáti jászok ma sem ismerik, általában a szakácskönyvek sem jegyzik a tepertős pogácsával együtt - ahogy nálunk ma is él. A józan paraszti ész, a praktikum, az idővel, energiával való takarékoság szüleménye. Mindenesetre nagy ötlet, kreatív megoldás volt a maradékból – népi nyelven vakarékból - új termék létrehozása. Ugyanannak a tésztának a javából a férfiak borozását kísérő magas minőségű pogácsa kiszagatása után a megmaradt, már lisztes darabokat újra összegyúrva - kemény szilvalekvárral „megbolondítva” - az asszony- és gyerek népnek való pikáns ízű, édes-sós finomságot alkottak. A neve „Tepertős Lekváros Papucs” lett, s népszerűségben túltett „Tepertős Pogácsa” nevet viselő „bátyján”. Használják rá a „Barátfüle” nevet is, de szakácskönyvben „Párnacsücske” néven is jegyzik. Nálunk – Kunszentmárton környékén – ez az utóbbi név nem használatos, a „Barátfüle” viszont igen.

Azóta is készítik házilag is, de cukrász üzemben készülő hagyományos változata is kapható Kunszentmártonban. Az Európai Unió 2013. november 13-i rendelete alapján a „tepertős pogácsa” elnevezés a hagyományos különleges termékek jegyzékébe került. Az élelmiszeripar felvette a védett termékek listájára – meghatározva a nevének megfelelő összetételét. Forgalomba csak így hozható – garantálva a névhez tartozó minőséget.

6. Indoklás az értéktárba történő fölvétel mellett

Felgyorsult életünkben is áldás egy olyan étel, mely tápláló, egészséges, utazáshoz jól csomagolható. Tésztájából két változat készülhet: sós és édes-sós. Egészséges táplálék. Édes, de édességét a cukor nélkül főzött szilvalekvár adja a sós tészta ellenhatására. Tartós, sokáig elállna - hűtés nélkül is – ha nem lenne annyira finom.

A paraszti életmódot folytató háztartások száma mára lecsökkent, de a tepertős pogácsa és különösen a lekváros papucs iránti igény változatlan. A hagyományos házi sertéstartás, a disznótorok ritkulásával, a főzési kultúra átalakulásával egyre kevesebb háznál sütik. A szilvalekvár hagyományos módon való főzése is egyre kevesebb családnál gyakorlat már. Ezek átmentésében nagyon fontos szerepe van a cukrásziparnak.

Kunszentmártonban a Talmácsi Cukrászat érzékenyen reagál az életmód ilyen irányú változásaira. (Árukészletében található 5 féle hagyományos pogácsa, 5 különböző töltelékű rétes, krémesből 3 változat, piték, lepények, hajtott kalácsok, stb.) Az évszakokhoz, ünnepekhez kötődő hagyományos sütemények kínálatával átmenti és őrzi étkezési kultúránk népi, de polgári értékeit is. Félő, hogy az életmód változásával eltűnnének, ha nem figyelnének rá!

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Európai Unió Hivatalos Lapja. 2013. 11. 14. HU.
L. 303/17. – L. 303/23. o.

Horváth Ilona: Szakácskönyv (Tizenharmadik kiadás. Magyar Nők Országos Tanácsa),
Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1986. Réteges tepertős pogácsa, 313. oldal
Párnacsücske, 283. oldal

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: nincs

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés (j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:

Csécsei Lászlóné, Csollákné Apatóczki Etelka, Mihályi Tamás, Smuta Kálmán, Szűcs Miklós és Dezső Dóra, Talmácsi Krisztián, Vigh Lászlóné

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

TEPERTŐS POGÁCSA ÉS LEKVÁROS PAPUCS

Házi készítés: Tóth Andrásné Rác Mária
5440 Kunszentmárton Krúdy Gyula utca 4.

Talmácsi Cukrászat által készített változata:
Szabó János cukrász
Cukrászüzem:
5440 Kunszentmárton Zrínyi utca 1.

A fotókat készítették: Pintér Attila mestercukrász és Tóthné Gácsi Anna

Tepertős pogácsa és lekváros papucs vagy barátfüle házilag készítve

Összeállítás: liszt, langyos tejben futtatott élesztő, tejföl, margarin

Gyúrás, cipózás, nyújtás, tepertő felkenése

Feltekerés, összehajtás, pihentetés háromszor fél-fél órán át

Pihentetés után újranújtás háromszor ismételve a műveletsort

Végő kinyújtás után rácsozás, szaggatás, tojásos kenés

Maradék tészta újragyúrva, darabolva, lekvárral töltve, tepsire rakva

A lekváros papucs vagy barátfüle kisülve

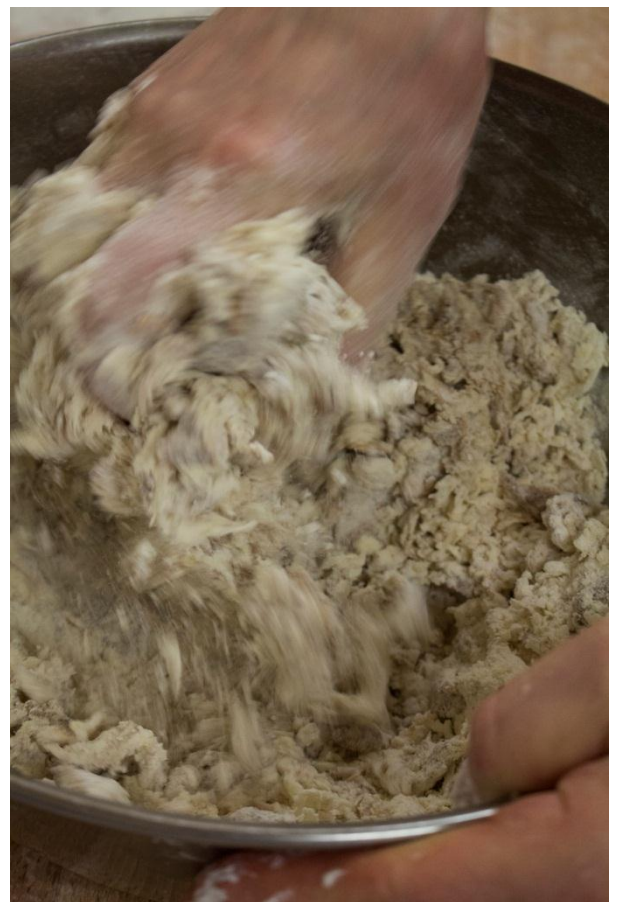
Készítette: Tóth Andrásné Rác Mária

Kunszentmárton

Fotók és szöveg: Tóthné Gácsi Anna

**Tepertős pogácsa és lekváros papucs vagy barátfüle
cukrászipari változatban**

Anyagok kimérése, kézi gyúrása

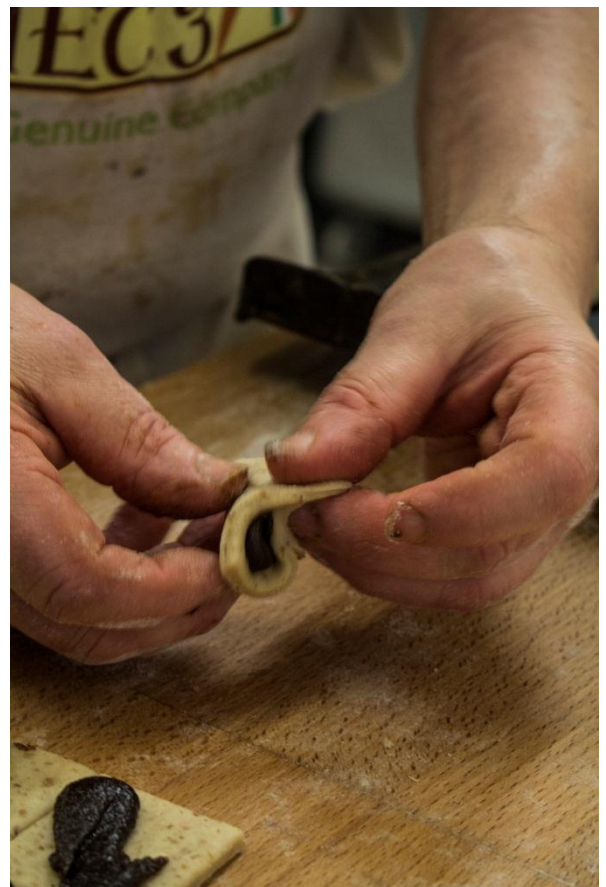
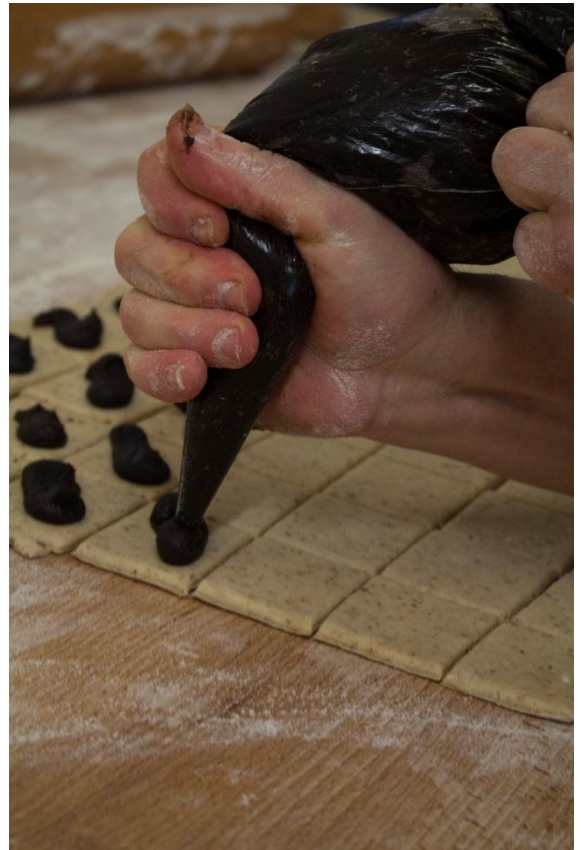

Deszán gyúrás, cipózás, nyújtás után: pogácsák szaggatása, kenése, sütése

A tészta gépi nyújtása, darabolása

A lekvár kiadagolása, a papucs vagy barátfüle összehajtása

Felrakás tepsire, tojásos kenés, cukrászüzemi sítés, készáru: tepertős pogácsa lekváros papuccsal

Készítette: Szabó János cukrász

TALMÁCSI CUKRÁSZAT

Kunszentmárton

Fotók: Pintér Attila cukrászmester, Tóthné Gácsi Anna

Szöveg: Tóthné Gácsi Anna

Támogatói és ajánló levél

Alulírott Csécsei Lászlóné tanárnő, Kunszentmárton, Batthyány utca 6. szám alatti lakos támogatom, hogy a TEPERTŐS POGÁCSA ÉS A SZILVALEKVÁROS PAPUCS a Kunszentmárton város helyi értéktárába, illetve a Jász-Nagykun-Szolnok megye értéktárába kerüljön.

A múlt századok kedvelt „tésztája” kiadóssága és eltarthatósága miatt.
A „ház körül” megtalálható nyersanyagokból készül, takarékosagra, beosztásra nevel.

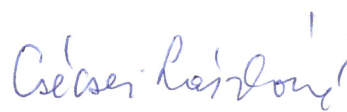
Vendégkínáló is. A hagyományos családok adtak arra, hogy még a váratlan vendéget is meg tudják kínálni.

Az emberi szervezetnek időnként jól esik egy kissé zsírosabb, fűszeresebb étel fogyasztása. Télidőben, fizikai munkák során szükség van több kalóriára.
A pogácsa versenyzik sok drága, cifra nevű süteménnyel.

Ha továbbvisszük készítését, elleshetünk valamit elődeink titkos receptjeiből, s tovább is fejleszthetjük azokat. Ha nem: akkor is biztos pont, kapaszkodó lehet bizonyos élethelyzetben.

Kunszentmárton, 2017. január 4.

Tisztelettel:

Csécsei Lászlóné
tanárnő

Támogató és ajánló levél

Alulírott Csollákné Apatóczki Etelka Kunszentmárton Bozsik Kálmán u. 2. szám alatti lakos támogatom, hogy a tepertős pogácsa és a lekváros papucs felvételt nyerjen a Kunszentmárton városi és a Jász-Nagykun Szolnok megyei értéktárba.

Családunk, mint minden magyar parasztcsalád igen takarékosan élt. Igyekeztünk mindent hasznosítani. Disznóvágáskor például a sertés legapróbb részeit is. A zsírsütéskor keletkezett apró tepertőt használtuk fel a mi családunkban is a tepertős pogácsa és lekváros papucs –melyet a mi barátfülének nevezünk - készítésére.

Édesanyám minden télen többször is sütött tepertős pogácsát és lekváros papucsot, amíg a tepertő aprajából tartott. A papucsot saját készítésű szilvalekvárral töltötte. Gyerekként én is részt vettem a sütésben, adagoltam a tésztára a lekvárt és gyakran meg is dézsmáltam. Az egész család szerette ezt az ízletes, sós –édes süteményt. Emlékszem, hogy a szomszéd nénik is készítették és ilyenkor természetesen kóstolót vittek egymásnak. Bár megvan a recept, de én már inkább készen veszem e tepertős süteményeket. Családommal együtt örülök, hogy városunkban kapható az édesanyáméhoz megszólalásig hasonló sütemény, amely úgy gondolom, nagyon kapós a vásárlók körében.

Kunszentmárton 2017. 01. 08.

Csollákné Apatóczki Etelka

Támogatói levél

Alulírott Mihályi Tamás Kunszentmárton Széchenyi LTP. Y/8 szám alatti lakos támogatom, hogy a tepertős pogácsa és a lekváros papucs felvételt nyerjen a Kunszentmárton városi és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei értéktárba.

Gyermekként is emlékszem a sült tepertős pogácsa illatára, amit még frissen, melegen mindig nagy örömmel és gyorsasággal fogyasztottunk bátyámmal a vasárnapokon a Forma 1-es versenyek nézése közben. A futamok végére rendszerint el is fogyott a sós finomság.

Ez az egyszerű sütemény mind a mai napig része az életünknek fiatal felnőttekként is, csak immáron a baráti összejöveteleknél is egyre kedveltebb lett a férfias pogácsa. Még friss szilveszteri emlékként mondhatom, hogy amikor összeültünk borozva, sörözve, pálinkázva búcsúztatva az óévet megannyi „rágcsával” felkészülve az estére, éjfélre elsőként a tepertős pogácsa fogyott el. A nagy beszélgetések közepette szinte reflexszerűen nyúltunk mindig a kosárhoz. Amellett, hogy nagyon finom, abban is segít, hogy az alkohol hatására nehogy túl hamar véget érjen az este.

Kunszentmárton, 2017.01.10.

Mihályi Tamás

Támogatói és ajánló levél

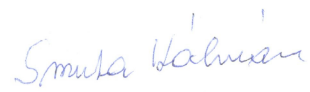
Alulírott Smuta Kálmán, nyugalmazott középiskolai tanár (Kunszentmárton, Deák Ferenc utca 28. szám alatti lakos) támogatom, hogy a TEPERTŐS POGÁCSA ÉS A SZILVALEKVÁROS PAPUCS a Kunszentmárton város helyi értéktárába, illetve a Jász-Nagykun-Szolnok megye értéktárába kerüljön.

A régebbi idők természetes velejárója volt, hogy hosszú téli estéken az emberek jobban összejártak, mint manapság. Így volt ez a tágabb családok, baráti közösségek, szomszédok között. Jó alkalom volt erre a téli ünnepek sora, a név- és születésnap köszöntések, esti kártyázások, de maga a disznótori kóstolók küldése is.

Ilyenkor került elő a vendégváró tepertős pogácsa a lekváros papuccsal, hozzá némi innivaló felnőtteknek, gyereknek, nőnek, férfinak – kinek mi dukált. Egyszerű, testet-lelket melegítő esték voltak ezek esetleg zenével, dalokkal, mesékkel, régi történetekkel. Különös hatást gyakorolt ez a legifjabbakra és a gyerekekre, akikben így alakult ki az összetartozás érzése, a múlt jelenhez való kapcsolódása, az elődök tisztelete.

A TEPERTŐS POGÁCSA LEKVÁROS PAPUCCSAL szinte az összetartozás „kovászaként” működött generációk és kisközösségek közt. Ne hagyjuk veszni, hátha még van ehhez ma is ereje, ha mi időt szakítunk rá szűkebb életterünkben, a rohanó világunkban.

Kunszentmárton, 2017. január 9.

Smuta Kálmán
aláírás

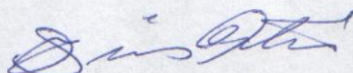
TÁMOGATÁSI JAVASLAT

Alulírott Szűcs Miklós népzeneész és Dezső Dóra művelődésszervező, támogatjuk a TEPERTŐS POGÁCSÁNAK és a SZILVALEKVÁROS PAPUCSNAK a Kunszentmártoni Városi Értéktárba és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Értéktárba történő felvételét.

Indoklás:

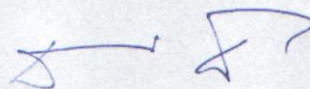
- Amellett, hogy helytörténeti és gasztronómiai jelentőséggel bír, tökéletes harmóniában van a helyi és környékbeli szilvapálinkák ízével, mely erőteljes ősi tudást feltételez.
- Sajátossága maga az elnevezése, hisz másutt barátfüleként is emlegetik.
- Különlegcs és messzire vezető – főként a Távol-Keletre – a sós és az édes ízek ilyen forma párosítása, sós-zsíros tésztába édeset csomagolni.
- Meg kell őrizni az utókornak ezt a receptet, ami az állattartó, és növénytermesztő paraszti gazdaság esszenciája, hisz a disznó és a gyümölcsös legjavát kínálja.

Kunszentmárton, 2017. január 10.

Szűcs Miklós

Kunszentmárton, Akácfa u. 1.

Dezső Dóra

Kunszentmárton, Akácfa u. 1.

TÁMOGATÁSI NYILATKOZAT

ALULÍROTT TALMÁCSI KRISZTIÁN CUKRÁSZMESTER (5440 KUNSZENTMÁRTON, ZRÍNYI UTCA1.) TÁMOGATOM, HOGY A TEPERTŐS POGÁCSA ÉS A SZILVALEKVÁROS PAPUCS A KUNSZENTMÁRTON VÁROS HELYI ÉRTÉKTÁRÁBA, ILLETVE A JNSZ MEGYE ÉRTÉKTÁRÁBA KERÜLJÖN.

MINDKETTŐ KÉSZÍTMÉNY HAGYOMÁNYOS, EGYSZERŰ ALAPANYAGOKBÓL KÉSZÜL, RECEPTJÜK ÉS AZ ELKÉSZÍTÉSI TECHNOLÓGIÁJUK ÁLTAL AZONBAN EGY OLYAN EGYEDI TERMÉK JÖN LÉTRE, AMI KIFEJEZETTEN ERRE A KÖRNYÉKRE ÉS AZ ITT ÉLŐ TRADÍCIÓKRA JELLEMZŐ.

VÉLEMÉNYEM SZERINT FONTOS, HOGY E KÉT HAGYOMÁNYŐRZŐ TERMÉK AZ ÉRTÉKTÁRBA FELVÉVE VÉDETTSÉGET, ELKÉSZÍTÉSI LEÍRÁSA ÉS PONTOS RECEPTJE RÖGZÍTÉSRE KERÜLJÖN.

TALMÁCSI KRISZTIÁN CUKRÁSZMESTER

2017.01.07. KUNSZENTMÁRTON

Szíves ajánlásom...

Örvendetes hírnek tartom, hogy Kunszentmárton város Helyi Értéktárába és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Értéktárba szeretnék felvetetni megőrzendő értékeik közé a vidékünkre jellemző sós finomságot, az úgynevezett töpörtyűs, tepertős, - a magam nyelve, nyelvezete, ízlése szerint töpörtős pogácsát. Na, meg a kísérőjét, a csoszogó, de fényes szemű szilvalekváros papucsot.

Régi idők óta sütögeti és fogyasztja környékünk falusi és városi népe. Nem csoda, hogy szerették, hiszen készítése egyszerű, alapanyagai pedig kéznél voltak, vannak.

Itt a jó magyar kunsági liszt, meg a disznótoros aranysárgás-pirosas, omlós töpörtő és az üst alján összesereglett morzsalék!

Ha fáradtan hazaérsz, benyitsz a konyhába, megcsapja orrod a friss pogácsa illata, s máris érzed az otthon melegét, varázsát.

Hát még ha be is kapsz egyet-kettőt!

Hol is lehetne méltóbban megőrizni, mint az Értéktárban?! Igyekezni kell vele! Jó szívvel ajánlom!

A fenti igyekezet történik Kunszentmártonban az Úr 2017. esztendejének január havában.

Vígh Lászlóné
Dékány Rózsi

Kunszentmárton
Vécsey u. 11.

*Vígh Lászlóné
Dékány Rózsi
Kunszentmárton
Vécsey u. 11.*

Támogatói nyilatkozat

Alulírott Molnár Zsuzsanna, kunszentmártoni születésű és jelenleg is a városban tevékenykedő intézményvezető óvodapedagógus ezúton támogatom, hogy a barátfüle nevű édes sütemény értéktárunkba kerülhessen, amennyiben erre méltónak találják.

Egyúttal szeretném javasolni, hogy a nevezett sütemény a felterjesztésben „Barátfüle (Lekváros papucs)” alakban szerepeljen. Míg ugyanis városunkban a barátfüle a teljesen elfogadott és általánosan használt neve, addig másutt az utóbbi néven ismert, a barátfüle pedig a derelye szinonimájaként fordul elő. A fentebb javasolt forma remélhetőleg minden félreértést eloszlatna.

Kunszentmárton, 2017. január 25.

Molnár Zsuzsanna

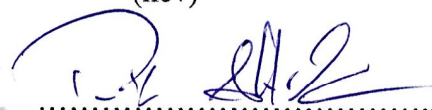
**A JAVASLATHOZ CSATOLT SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FÉNYKÉPEK ÉS FILMEK
FELHASZNÁLÁSÁRA VONATKOZÓ HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT:**

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő saját készítésű fényképek további felhasználásához ezennel hozzájárulok.

2017. február 15. ....

PINTÉR ÁTILA .....

(név)

 .....

(aláírás)

**A JAVASLATHOZ CSATOLT SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FÉNYKÉPEK ÉS FILMEK
FELHASZNÁLÁSÁRA VONATKOZÓ HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT:**

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő rólam készült fényképek további felhasználásához ezennel hozzájárulok.

2017. február 15. ....

TÓTH ANDRÁSNE
RÁCZ MARIÁ

.....
(név)

Tóth Andrásné

.....
(aláírás)

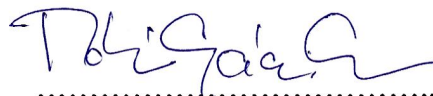
**A JAVASLATHOZ CSATOLT SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FÉNYKÉPEK ÉS FILMEK
FELHASZNÁLÁSÁRA VONATKOZÓ HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT:**

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő saját készítésű fényképek további felhasználásához ezennel hozzájárulok.

2017. február 15. ....

TÓTHNE GÁCSI ANNA

.....
(név)

.....
(aláírás)